

บทวิจารณ์หนังสือ

Ivan Karp, Christine Mullen Kreamer, and Steven D. Lavine. (Eds.)

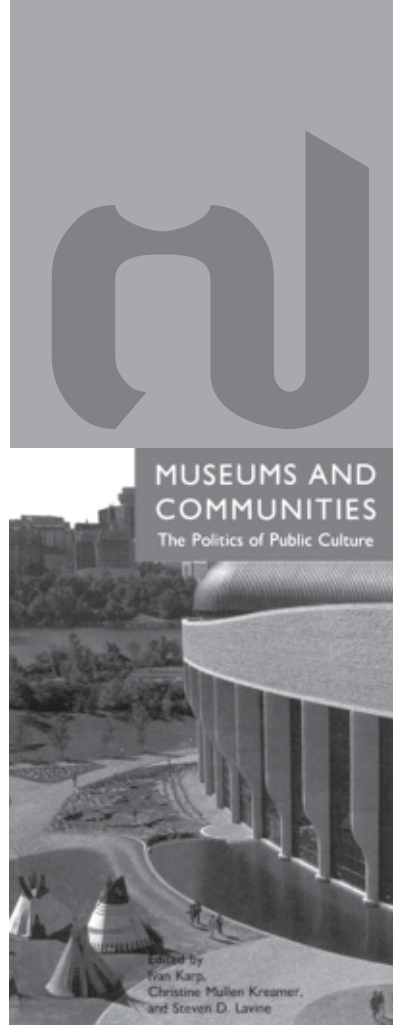
Museums and Communities : The Politics of Public Culture

Washington and London :
Smithsonian Institution, 1992

แก้วตา จันทรานุสรณ์¹
Kaewta Janthranuson

สิ่งที่ผู้วิจารณ์อยากนำเสนอเกี่ยวกับหนังสือเรื่อง *Museums and Communities : The Politics of Public Culture* มิได้มีเป้าหมายเพื่อย่อยสสาระทั้งหมดเพื่อกล่าวถึงความเด่นด้อยของหนังสือเล่มนี้ แต่ผู้วิจารณ์หวังให้การกล่าวถึงหนังสือเล่มนี้ช่วยเปิดเวทีการสนทนาเรื่องวัฒนธรรมสาธารณะในไทยและภูมิภาคลุ่มน้ำโขง โดยเฉพาะการใคร่ครวญถึงมิติของอำนาจในการจัดแสดงทางวัฒนธรรม และการพิจารณาความแยบยลในกลไกการเมืองของวัฒนธรรมสาธารณะ ซึ่งเป็นโฉมหน้าหนึ่งของอำนาจในกระแสโลกาภิวัตน์

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ความเป็นมาของหนังสือ : จากพื้นที่จัดแสดง สู่อำนาจเมืองของวัฒนธรรมสาธารณะ

ประเด็นการเลือกจัดแสดงได้กลายเป็นสิ่งที่ผูกโยงกับการเมืองของวัฒนธรรมสาธารณะอย่างลึกซึ้ง โดยมีตัวอย่างที่ชัดเจนปรากฏในหนังสือเรื่อง *Museums and Communities : The Politics of Public Culture* ซึ่งสถาบันสมิธโซเนียนได้สนับสนุนให้จัดพิมพ์และได้ Ivan Karp และคณะ ทำหน้าที่เป็นบรรณาธิการ โดยพิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี 1992 ทั้งนี้ Ivan Karp ได้สังเคราะห์แนวคิดจากบทความต่าง ๆ เพื่อประมวลให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า การจัดแสดงทางวัฒนธรรมในพื้นที่สาธารณะนั้นไม่ได้มีความหมายอย่างผิวเผิน พื้นที่สาธารณะอย่างพิพิธภัณฑ์มิได้เป็นเพียงแหล่งรวมหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของแต่ละชุมชน เท่านั้น แต่พิพิธภัณฑ์ยังเป็นพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงให้เห็นถึงตัวตนทางสังคม สิทธิทางการเมือง และความสัมพันธ์อันซับซ้อนเชื่อมโยงกับโครงสร้างอำนาจในหลายระดับ โดยในปี 1988 และ 1990 มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ (Rockefeller Foundation) และสถาบันสมิธโซเนียน (Smithsonian Institution) ได้จัดสัมมนาขึ้นสองครั้งเกี่ยวกับประเด็น แนวทางในการจัดพิพิธภัณฑ์ การจัดแสดงวัฒนธรรม และการดำรงอยู่ของชุมชนพหุลักษณะในสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งบทความที่นำเสนอในการสัมมนาครั้งที่หนึ่งนี้ ได้จัดพิมพ์ภายใต้หัวข้อ *นิทรรศการวัฒนธรรม : การนิพนธ์ และการเมืองของการจัดแสดงทางพิพิธภัณฑ์* (*Exhibiting Cultures : The Poetics and Politics of Museum Display*) ได้นำไปสู่การพิจารณาประเด็น การเลือกจัดการและจัดแสดง ความหลากหลายทางวัฒนธรรมนั้นมีแนวทางอย่างไร บทความจากเวทียังกล่าวได้แสดงถึงข้อถกเถียงเรื่องการบริโภคข้ามวัฒนธรรม และการปฏิเสธความเป็นอาณานิคมจากระบบพิพิธภัณฑ์ โดยบทความหลายชิ้นได้อธิบายเกี่ยวกับการจัดแสดงในฐานะที่เป็นเวทีทางการเมืองอันสัมพันธ์กับการนิยามอัตลักษณ์ในฐานะที่วัฒนธรรมคือการแสดงสิทธิและการต่อสู้ช่วงชิง รวมทั้งชี้ให้เห็นว่า ความรู้ในการเลือกและ

การนำเสนอความคิดหรือจินตนาการที่แสดงออกนั้นคือ ระบบอำนาจ ซึ่งมีแหล่งที่มา ของอำนาจและการรับเอาแบบแผนของสถาบันทางวัฒนธรรมนั้น เกี่ยวกับการจัดหมวดหมู่ การจำแนก การนิยามความหมายผู้คนและสังคม เหล่านี้ ล้วนเป็นอำนาจที่ส่งไปยังภาพแสดง (represent) ที่มีผลต่อการผลิตซ้ำโครงสร้าง ความเชื่อและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจอันเกิดจากความแตกต่างทาง วัฒนธรรม ดังนั้นความแตกต่างที่ดำรงอยู่ในพิพิธภัณฑ์จึงไม่ได้ปราศจากการเมือง

ข้อถกเถียงจากการจัดสัมมนาในครั้งแรกดังกล่าวข้างต้น ถือว่าเป็นฐานข้อมูล สำคัญที่ทำให้เกิดการมองในประเด็นที่เหนือไปกว่าประเด็นการจัดแสดง โดยเฉพาะ ความพยายามที่จะตอบคำถามว่า ใครคือผู้ที่ควบคุมการจัดแสดง และใครคือผู้มี ส่วนร่วมในกระบวนการเลือกสรรเพื่อจัดแสดง หรือกลุ่มผู้นอกขนบของกระแสหลักได้รับผลกระทบอย่างไรบ้างเมื่อพวกเขาถูกรวบงำด้วยมาตรฐานบางอย่าง และท้ายที่สุดคือ พื้นที่ศูนย์กลางอันเป็นที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์เพื่อจัดกิจกรรมทาง วัฒนธรรมที่หลากหลายนั้นแท้จริงแล้วรองรับผลประโยชน์ของใคร ซึ่งข้อถกเถียง ดังกล่าวมานั้น ได้นำไปสู่การจัดสัมมนาในครั้งที่สองภายใต้ชื่อเรื่อง Museums and Communities : The Politics of Public Culture โดยคณะผู้จัดงานมีความมุ่งหวังที่จะ เชื่อมการสัมมนาไปสู่การเปลี่ยนแปลงแนวทางในการจัดการพิพิธภัณฑ์และ สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน อย่างไรก็ตามบรรยากาศในการสัมมนาครั้งที่สองนั้น ได้ทำให้ผู้จัดงานได้ตระหนักยิ่งขึ้นว่า การเลือกจัดแสดงคือกระบวนการต่อสู้ช่วงชิง ยิ่งไปกว่านั้นก็คือเรามักพบว่าผู้ที่ได้รับมอบหน้าที่จัดแสดงอาจไม่ได้เป็นผู้ที่อยู่ ท่ามกลางความสัมพันธ์อันแตกต่างหลากหลายของชุมชน ซึ่งอาจมองข้าม ความละเอียดอ่อนภายในชุมชนไม่ว่าจะเป็นเรื่องชนชั้นชาติพันธุ์ หรือความขัดแย้ง ที่ยังรากอยู่ภายในกระบวนการก่อรูปของชุมชน เหล่านี้ล้วนแต่ประกอบกันขึ้น เป็นลักษณะเฉพาะของสังคมประชา³ ซึ่งแต่ละแห่งมีลักษณะเฉพาะตัวต่างกันออกไป

³ Ivan Karp. "Introduction : Museums and Communities : The Politics of Public Culture" in *Museums and Communities of Public Culture*. Washington and London : Smithsonian Institution Press, 1992 p. 1-7.

องค์ประกอบด้านเนื้อหา

องค์ประกอบด้านเนื้อหาของหนังสือ Museums and Communities : The Politics of Public Culture แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่หนึ่งว่าด้วยอัตลักษณ์ทางสังคมในวิถีสังคมประชา ซึ่งได้นำเสนอให้เห็นว่าผู้คนในสังคมประชาได้สร้างและใช้อัตลักษณ์อย่างไร โดยเฉพาะในกรณีของอัตลักษณ์ที่เคยถูกกดทับแล้วปรากฏขึ้นมาใหม่ในรูปของ “วัฒนธรรมสาธารณะ” ตัวอย่างการศึกษาจากพิพิธภัณฑ์ในอินเดียไปจนถึงเทศกาลเฉลิมฉลองในเม็กซิโกดา ข้อถกเถียงในหลายบทช่วยชี้ให้เห็นอัตลักษณ์และการเผยตัวตนจากการถูกกดทับเป็นผลจากการปิดกั้นและผนวกเข้าของกระบวนการประชาสังคม

ในส่วนที่สองได้นำเสนอประสบการณ์ของงานพิพิธภัณฑ์ในอเมริกาเหนือและยุโรปซึ่งแสดงให้เห็นว่าพิพิธภัณฑ์ถูกกำหนดและตรวจสอบลักษณะการจัดแสดงโดยชุมชน ภายได้หัวข้อ ผู้ชม ความรู้สึกเป็นเจ้าของ และอำนาจ : การออกแบบความสัมพันธ์ระหว่างพิพิธภัณฑ์กับความเป็นชุมชน แม้ตัวอย่างในส่วนนี้จะมุ่งส่งเสริมให้เห็นพันธกิจของพิพิธภัณฑ์เฉพาะในบริบททางประวัติศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา แต่ก็เป็นกรณีศึกษาที่ย้ำให้เห็นความจำเป็นในการสร้างสำนึกร่วมของชุมชนกับการจัดการพิพิธภัณฑ์

ในส่วนที่สามนั้นว่าด้วยนิยามความเป็นชุมชนสู่การจัดแสดงนิทรรศการ และการเลือกที่จะนำเสนอ อันแสดงถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมซึ่งไม่ใช่สิ่งใหม่สำหรับพิพิธภัณฑ์ และนั่นเป็นกระบวนการยืนยันและตั้งคำถามที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจนด้วยการพิจารณาหนทางอันหลากหลายที่แสดงผ่านวัตถุ (วัตถุที่เห็นเป็นรูปธรรมเชื่อมโยงไปสู่ความคิดเชิงนามธรรมได้อย่างไร) ในขณะเดียวกันวัตถุได้ทำให้เราเห็นอัตลักษณ์ที่แตกต่างหลากหลาย ตัวอย่างเช่น ความแตกต่างของพื้นที่และความแตกต่างของเวลา วัตถุชิ้นเดียวกันอาจแสดงคุณค่าทางศิลปะ และความหมายทางวัฒนธรรมของพื้นที่ในช่วงชั้นแห่งวิวัฒนาการ หรือสัญญาของมรดกหรือเครื่องหมายของภาวะแห่งการกดขี่ บทความหลายบทได้แสดงให้เห็นว่าอัตลักษณ์ที่ถูกจัดแสดงในรูปนิทรรศการนั้นเชื่อมโยงกับการยืนยันสิทธิ์ ซึ่งความ

มากนักของสิทธิ์เป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาและเป็นผลกระทบจากความสัมพันธ์ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างพิพิธภัณฑ์กับความเป็นชุมชน และท้ายที่สุดผู้ชมคือผู้กำหนดการยืนยันสิทธิ์ด้วยเหตุผลที่ว่าอัตลักษณ์คือ ส่วนหนึ่งของประสบการณ์ซึ่งแสดงออกในรูปนิทรรศการ

ผู้วิจารณ์เห็นว่าแต่ละบทของหนังสือเล่มนี้เป็นหน่วยความคิดที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพิพิธภัณฑ์กับชุมชน และยิ่งขยายพื้นที่ความสัมพันธ์ระหว่างพิพิธภัณฑ์กับเทศกาลเฉลิมฉลอง การท่องเที่ยว และการดำรงไว้ซึ่งประวัติศาสตร์ และสิ่งซึ่งรองรับการนำเสนอภาพของความเป็นชุมชน ในฐานะผู้นำเสนอหลักของสังคมประชา พิพิธภัณฑ์ไม่เพียงแต่ทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวมวัตถุทางวัฒนธรรม แต่ยังทำหน้าที่เป็นผู้กระทำการในบทบาทของผู้ถ่ายทอดและนิยามความหมายของวัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์จึงเป็นพื้นที่ของการต่อสู้ช่วงชิงภาพตัวแทนทางวัฒนธรรม ทั้งเชื่อมและจำแนกถึงความเป็นชุมชน และสืบเนื่องจากแนวคิดพิพิธภัณฑ์มีชีวิต ทำให้พื้นที่ของการศึกษาความเป็นชุมชนจึงไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะในพิพิธภัณฑ์เท่านั้น ดังตัวอย่างในบทที่ 4 เรื่อง Festivals and Creation of Public Culture : Whose Voice(s)? (หน้า 76-104) เขียนโดย Robert H. Lavenda ได้แสดงถึงความสัมพันธ์ทางสังคมจากเทศกาลเฉลิมฉลอง ซึ่งเป็นสิ่งที่เราพบเห็นได้ทั่วไปในพื้นที่สาธารณะ และในขณะเดียวกันก็เป็นสิ่งที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ อันเป็นตัวอย่างที่ดีในการตั้งคำถามว่า เทศกาลเฉลิมฉลองเป็นพื้นที่ของการแสดงที่มีความหมายต่อสังคมอย่างไรและชี้ให้เห็นว่าใครบ้างคือผู้ที่มีอำนาจในการจัดแสดง ส่วนบทที่ 1 เรื่อง Museums are Good to Think : Heritage on View in India (หน้า 34-55) ซึ่งเขียนโดย Arjun Appadurai and Carol A. Breckenridge ผู้มีบทบาทสำคัญต่อความคิดเรื่องวัฒนธรรมสาธารณะ ทั้งสองได้แสดงให้เห็นว่าในประเทศที่ได้รับการปลดปล่อยจากอำนาจอาณานิคมอย่างอินเดีย ก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงอำนาจนำทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะอำนาจกระตุ้นความต้องการที่จะบริโภค อันเป็นการบรรจบกันของตรรกะภายนอกหรือโลกาภิวัตน์กับตรรกะภายใน ที่ระบบการศึกษา การค้าและธุรกิจบันเทิงได้เปลี่ยนวิถีอินเดียไปสู่ความซับซ้อน ซึ่งผลลัพธ์ของตรรกะดังกล่าวสามารถพบเห็นได้ทั้งในพิพิธภัณฑ์และตามป้ายโฆษณาที่เรียงรายอยู่

ตามถนนหนทาง

ผู้วิจารณ์จะไม่ขอล่าถึงรายละเอียดของหนังสือเรื่องนี้ทั้งหมดในที่นี้ แต่มีคำถามว่าเหตุใดเราจึงต้องสนใจประเด็นการจัดแสดง ทีโมธี มิทเชลล์ (ดูรายละเอียดใน Mitchell, 1988) ได้ชี้ให้เห็นว่า การจัดนิทรรศการเป็นเพียงเทคนิควิทยาของอำนาจในการจัดระบบระเบียบแบบหนึ่งเท่านั้น การจัดแสดงเป็นการนำเสนอภาพตัวแทนให้คนได้ชมการแสดงนิทรรศการในระดับหนึ่งจึงเป็นการยอมรับในเรื่องของการจำลอง การเป็นตัวแทน การลอกเลียนของจริงมิได้โอ้อวดว่าสิ่งที่นำเสนอ นั้นเป็นความจริง แต่ในอีกระดับหนึ่งซึ่งสำคัญมากกว่าหรือในระดับของมายาคติ หากพูดในภาษาและลีลาของบาร์ตส์ การจัดแสดงนิทรรศการก็คือ การตอกย้ำความเชื่อที่ว่าสิ่งทีเรียกว่า “ความจริง” (reality)⁴ สิ่งเป็นส่วนประกอบสำคัญของการจัดระเบียบสังคม ซึ่งอำนาจแบบใหม่ในสังคมปัจจุบันนั้นไม่ไกลไปกว่าเรื่อง การเก็บกด ปิดกั้นในรูปของกฎหมาย แต่เป็นเรื่องของการจัดระบบ ระเบียบความรู้ ความจริง ที่ทำให้สรรพสิ่งในสังคมกลายเป็นเรื่องปกติธรรมดา⁵ การจัดแสดงจึงเป็นรูปแบบของการสื่อสารซึ่งสัมพันธ์กับความจริงที่ว่าด้วยความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทางหรือเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจใครคือผู้รู้หรือผู้มีอำนาจในการจัดแสดง อันเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจในการศึกษาสิ่งที่เรียกว่า “วัฒนธรรมสาธารณะ” และ “การเมืองของวัฒนธรรมสาธารณะ” ซึ่งผู้วิจารณ์ขอล่าเพิ่มเติมเพิ่มเติมในประเด็นต่อไป

วัฒนธรรมสาธารณะ : เวทีของอำนาจนำทางวัฒนธรรมในสังคมสมัยใหม่

วัฒนธรรมสาธารณะ (Public Culture) เป็นคำสำคัญที่เปิดตัวอย่างคลุมเครือภายใต้ความหมายที่เลื่อนไหลไม่ตายตัวของคำสองคำคือ Public และ คำว่า Culture

⁴ อ้างจาก ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. สัญวิทยา, โครงสร้างนิยม, หลังโครงสร้างนิยม กับการศึกษา รัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ : วิชาษา, 2545 หน้า 273-274.

⁵ ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. เรื่องเดิม. หน้า 277.

วัฒนธรรมสาธารณะจึงเป็นอาหารจานใหญ่ในแวดวงวิชาการหลังสงครามโลกครั้งที่สอง และเป็นสนามความสัมพันธ์ของอำนาจที่ไม่เท่าเทียมหรือพื้นที่ของการต่อรองช่วงชิงในบริบทการพัฒนาและโลกาภิวัตน์ อันนำไปสู่ความพยายามในการศึกษาสิ่งที่เรียกว่า วัฒนธรรมสาธารณะ ในหลายลักษณะทั้งโดยการก่อตั้งสถาบันวิจัยและการเปิดหลักสูตรสอนในมหาวิทยาลัย สำหรับผู้ที่สนใจวัฒนธรรมสาธารณะคงไม่มีใครที่ไม่รู้จักวารสาร Public Culture⁶ ซึ่งเปิดตัวครั้งแรกในปี 1988 โดย Arjun Appadurai and Cacol A. Breckenridge หรืออาจเคยติดตามบทความวารสารจากเว็บไซต์ www.publicculture.org ปัจจุบันเว็บไซต์ดังกล่าวนี้ได้กลายเป็นเวทีสาธารณะที่ทำให้ผู้คนใจได้ติดตามความเคลื่อนไหวต่อแนวการศึกษาเรื่องวัฒนธรรมสาธารณะในประเทศต่างๆ โดยเฉพาะในประเทศที่ได้รับการปลดปล่อยจากอำนาจอาณานิคมและพัฒนาไปสู่ความทันสมัยภายใต้กระบวนการประชาธิปไตย Arjun Appadurai and Cacol A. Breckenridge ได้กล่าวถึงเบื้องหลังความคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมสาธารณะว่า ปริณทลสาธารณะ (public sphere) คือสิ่งที่ถูกหมายรวมไว้กับระบอบประชาธิปไตยและลักษณะของการก่อรูปชุมชนแบบใหม่วัฒนธรรมสาธารณะจึงหมายถึงเวทีหรือจักรวาลทางความคิดแบบใหม่ที่เป็นพื้นที่ของการต่อสู้ช่วงชิง⁷ ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวประกอบด้วยผลประโยชน์ของเอกชนและรัฐ สื่อทางวัฒนธรรมทั้งระดับล่างและระดับสูง ความแตกต่างทางชนชั้นและภาพตัวแทนกลุ่มความคิดที่

⁶ ผู้วิจารณ์ขอยกแนวคิดที่ Arjun Appadurai and Cacol A. Breckenridge ได้กล่าวไว้ในคำนำวารสาร Public Culture ว่า วัฒนธรรมสาธารณะเป็นรูปแบบหนึ่งของความเป็นสากลนิยมที่ถูกพัฒนาขึ้นในวงจรที่เกาะเกี่ยวเอาผู้คน สินค้า แนวคิดและทุนไว้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้ถูกสร้างขึ้นในยุคหลังสงครามเย็น วัฒนธรรมสาธารณะจึงเป็นพื้นที่การผลิตสร้างวัฒนธรรมข้ามชาติหรือพื้นที่สากลนิยมและเป็นจริงขึ้นด้วยอำนาจของทุนนิยมในช่วงปลายศตวรรษที่ยี่สิบ ตำแหน่งของวัฒนธรรมสาธารณะนั้นอยู่ตรงข้ามระหว่างสิ่งที่เรียกว่าวัฒนธรรมประชากับวัฒนธรรมชั้นสูง และมีการนิยามความหมายค่อนข้างหลากหลายตามลักษณะเฉพาะของภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งปัญหาในการนิยามนี้ถือเป็นภาวะในเวทีร่วมสมัย เป็นพันธกิจที่มีนัยสัมพันธ์กับสนามของวัฒนธรรมศึกษาและมีแนวโน้มที่จะมุ่งเน้นไปยังการศึกษาประเด็นการเคลื่อนย้าย เปลี่ยนผ่านของข้อมูลข่าวสารโดยอำนาจของการท่องเที่ยว การเดินทาง สื่อ โทรทัศน์ และภาพยนตร์

⁷ Arjun Appadurai and Carol A. Breckenridge. "Why Public Culture?" in *Public Culture* 1, no. 1 1988, 5-9.

หลากหลายที่นำไปสู่ข้อถกเถียงว่าอะไรคือ วัฒนธรรม หรืออะไรที่ควรเป็นวัฒนธรรม วัฒนธรรมสาธารณะจึงเป็นการผสมผสานและสิ่งที่แสดงให้เห็นชุดความสัมพันธ์ของ ประสบการณ์ทางสังคมและโครงสร้างทั้งหมด ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจถูกจัดแสดงผ่าน พิพิธภัณฑ์ หรือนำเสนอในรูปนิทรรศการ เป็นต้น⁸

แม้ Arjun Appadurai and Carol A. Breckenridge จะมีบทบาททางความคิด ในเรื่องวัฒนธรรมสาธารณะที่สัมพันธ์กับแนวคิดเรื่องปริณทลสาธารณะ (Public Sphere) ของ Habermas แต่นักวิชาการอีกหลายคนก็มีความเห็นที่ต่างออกไป เช่น Rainer Bauböck ที่เห็นว่าคำอธิบายของ Habermas นั้นกว้างเกินไปจนไม่ช่วยให้ อธิบายปรากฏการณ์วัฒนธรรมสาธารณะได้อย่างชัดเจน⁹ Bauböck กล่าวว่า วัฒนธรรมสาธารณะคือเวทีซึ่งรัฐประชาธิปไตยพยายามที่จะใช้สิทธิควบคุมสังคม ด้วยวัฒนธรรมการพัฒนา ดังนั้นเนื้อหาของวัฒนธรรมจึงสัมพันธ์กับความเป็น ประชาธิปไตย ทั้งนี้เสรีภาพทางความคิดของชุมชนอาจแสดงผ่านกิจกรรมทาง วัฒนธรรมที่สถาบันรัฐสนับสนุน ทำให้วัฒนธรรมสาธารณะไม่ใช่สิ่งที่มีรูปแบบตายตัว อีกทั้งเกณฑ์ว่าด้วยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมนั้น ได้สร้างความชอบธรรมใน การแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมภายในสังคม หรืออาจกล่าวได้ว่าอำนาจ นำทางวัฒนธรรมของชุมชนเป็นองค์ประกอบของวัฒนธรรมสาธารณะ¹⁰ และแม้ การก่อร่างของวัฒนธรรมสาธารณะจะสัมพันธ์กับแนวคิดปริณทลสาธารณะของ Habermas ซึ่งมีนัยสำคัญอย่างยิ่งต่อสถาบันรัฐ แต่รัฐก็ได้เป็นสถาบันเดียวที่มี พลังเพียงพอต่อการก่อรูปทางวัฒนธรรมของสังคมประชา¹¹

ข้อถกเถียงในประเด็นว่าด้วยวัฒนธรรมสาธารณะสะท้อนความแตกต่าง ตามลักษณะเฉพาะของแต่ละสังคม ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการก่อรูปของประชาธิปไตยใน

⁸ Arjun Appadurai and Carol A. Breckenridge. *Museum are Good to Think : Heritage on View in India in Museums and Community of Public Culture*. P.38.

⁹ Rainer Bauböck. "Public Culture in Societies of Immigration" in *Identity and Integration : Migrants in Western Europe*. Rosemarie Sackmann, Bernhard Peter and Thomas Faist (Edited). London : Ashgate. 2003 p. 4

¹⁰ Rainer Bauböck. Ibid. p.5.

¹¹ Rainer Bauböck. Ibid. p.5

แต่ละสังคมไม่มีทางจะเดินไปสู่จุดเดียวกันได้ เช่น Anne Hardgrove ได้ศึกษาความเคลื่อนไหวทางสังคมวัฒนธรรมในเอเชียใต้จากมิติวัฒนธรรมสาธารณะในฐานะที่วัฒนธรรมสาธารณะเป็นเวทีแสดงวาทกรรมของกิจกรรมทางการเมือง เป็นพื้นที่อ้างอิงของผู้อพยพและรองรับการไหลบ่าของกระแสโลก เป็นพื้นที่แบบใหม่ในระบบชุมชนท้องถิ่นที่เป็ดออกเพื่อแสดงให้เห็นกระบวนการทั้งหมดของการผสมผสานอัตลักษณ์ภายใต้บทบาทอาณานิคม ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของงานเทศกาล การจรรจา การจัดแสดงการก่อรูปความสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มคนในเมือง และเป็นพื้นที่ที่แสดงให้เห็นขอบเขตการนิยามความเป็นสาธารณะโดยผู้นำชุมชนจากรูปแบบการพัฒนาวัฒนธรรมตามระบอบประชาธิปไตยลูกผสม¹² ผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่าอินเดียในยุคหลังอาณานิคมนั้น มีแนวทางที่หลากหลายมากในการกำหนดรูปแบบวัฒนธรรมสาธารณะ ซึ่งล้วนเป็นผลจากองค์ประกอบย่อยๆ ในระดับท้องถิ่น ที่ปะทะกับความเป็นชาติและความเป็นสากล อันนำไปสู่ความขัดแย้งและอัตลักษณ์ที่แตกต่าง หรืออาจกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่า ทั้งหมดล้วนเป็นปัจจัยของประวัติศาสตร์การก่อรูปอัตลักษณ์ลูกผสม

มุมมองของ Rainer Bauböck และ Anne Hardgrove ทำให้ผู้เขียนย้อนกลับไปพิจารณาการเมืองของวัฒนธรรมสาธารณะใน Museums and Communities : The Politics of Public Culture อีกครั้ง พร้อมกับพิจารณาสถานการณ์การจัดแสดงทางวัฒนธรรมในสังคมไทย แน่นอนว่าไม่ใช่เพื่อการเปรียบเทียบการจัดการพิพิธภัณฑ์ระหว่างสถาบันสมิธโซเนียนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรมของไทย แต่เป็นการมองย้อนกลับเพื่อตั้งคำถามต่อปรากฏการณ์ความเคลื่อนไหว และความตื่นตัวกับการจัดแสดงทางวัฒนธรรมของไทยทั้งในเชิงโครงสร้างอำนาจ ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งวิธีการที่เราจะสามารถอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ได้ในเชิงแนวคิด เพราะตัวอย่างจาก Museums and Communities : The Politics of Public Culture ทำให้ได้เห็นถึงความพยายามใน

¹² Anne Hardgrove. Community and Public Culture : The Marwaris in Calcutta. In <http://www.gutenberg.org/haa01/print/haa02.html>.

การเรียนรู้กลไกของอำนาจจากพื้นที่ที่จัดแสดง และเห็นว่าการพิจารณาสิ่งที่เรียกว่า วัฒนธรรมสาธณะนั้น ต้องพิจารณารวมไปถึงการก่อรูปของสังคมสมัยใหม่ (modern society) และมีความจำเป็นที่ต้องอาศัยวิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษา เพราะมีเช่นนั้นแล้วเราจะไม่สามารถเข้าถึงความหมายที่แท้จริงของสิ่งที่จัดแสดง ทั้งนี้เพราะความหมายเกิดจากการประกอบสร้างในบริบทของประวัติศาสตร์สังคม เราไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าการจัดแสดงมีส่วนพรางความหมายจากบริบท และการจัดแสดงอาจมีผลต่อการลดทอนหรือบิดเบือนความหมายของมรดกทางวัฒนธรรม

บรรณานุกรม

- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. 2545. สัญวิทยา, โครงสร้างนิยม, หลังโครงสร้างนิยมกับการศึกษารัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ : วิชาษา,
- Appadurai, Arjun and Carol A. Breckenridge. 1988. "Why Public Culture?" Public Culture 1, no.1: 5-9.
- Baubock, Rainer. 2003. "Public Culture in Societies of Immigration" in Rosemarie Sackmann, Bernhard Peter and Thomas Faist (Eds). **Identity and Integration : Migrants in Western Europe**. London : Ashgate.
- Karp, Ivan, Christine Mullen Kreamer, and Steven D. Lavine. (Eds). 1992. **Museums and Communities : the Politics of Public Culture**. Washington and London : Smithsonian Institution.
- Hardgrove, Anne. "Community and Public Culture : The Marwaris in Calcutta." In <http://www.gutenberg.org/haa01/print/haa02.html>.
- http://www.dailynews.co.th/web/html/popup_news/popup_news_print.aspx?NewsId=132182&newstype=1&Template=1 เวลา 26/1/2551 2:55
- Daily News Web Co., Ltd. All rights reserved.